

## Szolnok

A Rotary klub körkérdést intézett a város lakóihoz, mi köti őket a városhoz, mit tudnának tenni az érdekében. Épp nagy munkákban voltam, nem tudtam mást adni, csak ezt a rövid kis felsorolást<sup>1</sup>. Most itt egy-két megjegyzést be kéne szúrnom, ami a nem szolnokiak számára érthetőbbé tenné a dolgokat, de erre sincs idő, talán csak annyit: Szalay Feri azóta a város polgármestere lett.)

Első emlékem Szolnokról egy hűvös hajnal, kis eső is szítál, az állomást átépítik, valami deszkajárdán megyünk, hogy átszállhassunk a pesti vonatra. Medgyesegyházról utazunk Pestre, apám megmutatja a várost, ahol fiatalkorát töltötte. Nyolc éves lehetek, állok az utolsó kocsni végében, nézem, ahogyan a mozdonyból kipotyogó égő salak ( most már tudom, széniszappal fűtöttek ) tűzkígyót ír a talpfákra. Állomás mellett lakunk, féltem az olajos talpfákat. El fognak égni, hogy jövünk így vissza?

Tizenvalahány év múlva látom másodszer a várost. Átszállok a Zagyvarékasi buszra, ott fogok tanítani, ha meg tudunk egyezni. Megegyezünk. Tanítok. A rajz tantárgy eszközkészlete elfér egy szekrényben. Néhány rajztábla, befőttesüveg a víznek, egy vödör, néhány mértani test, fakó színű diasorozat. Körbenézek, kitől kaphatnék valami segítséget.

Forgó Gyuszi amatőr képzőművész, a szolnoki nyomda gépmestere. Festéket, papírt, cinklemezeket ad.

- Hogy fogjuk kihozni?

- Menj be ( figyelik: nem fel! Be!) Bélához, beszélj vele.

Gombkötő Béla az igazgató, délutánonként együtt focizik a fiúkkal, segít. Ő az első szolnoki, aki, meglátva a gyerekkrajzokat, megteszi ami tőle telik.

Pedig lenne oka lerázni, mindenféle zavaros eszmék nézhetőek ki belőlem, szabadság, meg rend, szigor, meg szeretet, szocializmus meg mégse, vagy egészen másképp. Nyomdafestéket adni egy effélének?

A nyomdászokkal hallgatunk Penderecky zenét Vincze Gyula lakásán, Szegedről úgy jöttem el, hogy akkor jöjjön a világ vége, a magány, bebujdoklás a gyerekek világába, aztán kiderül, hogy itt is vannak helyek, klubok, pincék, albérletek.

Az év eleji rajztanári értekezlet után bemutatták nekünk a művésztelepet. Így találtam rá a második szolnokira, Bokros Lászlóra. Ő ekkoriban a később Szolnoki Műhellyé nevesülő amatőr alkotókör szakmai vezetője, tanácsadója volt. Nem lehetett rosszkor érkezni hozzá egy-egy kérdéssel, kéréssel. Fia, Bokros Peti fényképezte első illusztrációs diasorozatomat, később Kolozsi Sándor vette át a feladatot, nem csak maga reprodálta, de elő is hívta a filmeket, százszámra)

Aztán egyre több ember kötött a városhoz.

Jó lenne itt mindenkit elősorolni, napok óta gyűjtöm a neveket, de ha bemegyek a rajz terembe, megint látom, akitől ezt kaptuk, kimaradt. Kezdjük akkor a legelején. Zagyvarékról egy "pályaelhagyott", elbizonytalanodott fiatal tanárember érkezett Szolnokra. Dekoratórködés, raktári segédmunka mellett egy gyermek képzőművész kört vezettem a Megyei Művelődési Központban. Ki hívott az olvasótábori mozgalomba? Pápainé Kemenczy Judit, Nagy Lajos, Baricz Péter, Papp Béla már nem tudom, de nagyon szép napokat tölthettem Zebegényben gyermekkörmel. Megalakult az Ifjúságért Egyesület, ahová mindig be lehetett ugrani egy kis "akolmelegért". Tóth Mária indította a játszóház mozgalmat, ami az iskolai napközinek is adott némi lendületet. Aztán megérkezett Karcagról Tóth István, ekkor Szolnok képzőművészeti világa hirtelen országos vonzáskörűvé vált, sorra állítottak ki, adtak elő a később vezető szerepekbe kerülő szakemberek. Szabados Árpád, Szemadám György, Földi Péter, és még sokan mások. Tóth Pista az apró kis szívességekben is kimeríthetetlen volt, meghívókat szitázott, kiadványokat szerzett. (Ő indította a "csöves kört" Spagi, Farkas Peti, a Tóta testvérek és barátai gyűltek össze egy kis vályogházban mindenféle "rendszerellenes" tevékenység folytatására. Nem nagyon politizáltak, épp csak szerettek volna kicsit magukban lenni, zenélni, beszélgetni, de mindez akkoriban bizonyos ügyosztályokon már rendszerellenes tevékenységnek tűnt.) Ezek a kapcsolatok térítettek vissza a gyerekekhez, jött egy év napközizés, aztán a következő évben Lengyel Boldizsárné segítségével kaphattam rajztanári állást. A Széchenyi lakótelep induló iskolájában fiatal, energikus tantestület készülődött arra, hogy valami értéket teremtsen. A Polgár Agi - Szalai Feri páros munkáját elnézve előre borítékolhattuk a későbbi országos sikereket. Bejártunk egymás óráira, megnézni egy-egy feladat előkészítést, felvezetést. Képzeljék el ahogy egy rajz- ének-testnevelő-magyar- matektanár beszél a szertárba, öltözőbe, tanáriba: Feri, Ági, Dezső, Pista, megnézed hogy tanítom a kommutatív egyenleteket, fejbillenést, stb.? Ez a légkör nagyon sokat segített abban, hogy a rajzterem is felzárkózzék az országos bajnok sportolók mellé. Ami anyagi támogatás kellett, azt pedig adta a város. Az első táblaképeket házilag kevert festékekkel festettük, talán Balogh István adta a Vegyiművekből. A farostlemez alap, a bútorigipari vállalatól érkezett az igazgató nevére már nem emlékszem, később Tiger Miklós vette át támogató

---

<sup>1</sup> Mint kiderült, a klub valami más hangvételre gondolt, az írás nem jelent meg.

szerepét. Ecsetek még az olvasótáborból maradtak, a megfestett képeket a Vegyiművek óvodájának ajándékoztuk. Pápainé Kemenczy Judit szervezte első linómetsző megyejárásunkat. Első könyvünket Marosi Csaba tördelte, szerkesztette a Ventúra Publisher segítségével. Azóta is állandó számítástechnikai tanácsadónk, végtelen türelemmel segít a nem épp felhasználóbarát Microsoft programok megszelídítésében. Kerámia ügyekben Chlumetzki Ildikó teljesített hasonló szolgáltatásokat, ha valami bonyolult mechanikai problémát kellett megoldani, Cserta Miklós mérnök úrnak telefonáltam, a kivitelezésben pedig Bátor Ferencre, meg a Mezőgépre számíthattam.

Kádár Attila képesítés nélküli nevelőként napközizett egy évet a Szecs-kában, eljárt a linómetsző szakkörbe, segített a kerékpáros megyejárásban, aztán valami okból nem újították meg a szerződését. A MÉH-nél folytatta pályafutását, ő szerezte az első komolyabb pénztámogatást a szakkörnek. Vasat gyűjtött a nevünkben a környékbeli Tsz-ektől. Később másképp is segített, szállított, ajánlott, bemutatott, ha kellett, pénzt is adott. Ez utóbbival egyébként mások is segítették, az egyesületet, a MOL, a VCSM, a Bitu-Bau kft, a Hajlák kft. és mások, mi meg képeket adtunk cserébe. Eleinte csak úgy, magában, utóbbi években a Borovi rt-nek köszönhetően már be is tudjuk keretezni a metszeteket. Űveget meg adnak az űvegesek a maradékból. Nagy László, Eszes Balázs és mások. Amikor már megvolt az alapvető eszközkészlet, el lehetett kezdeni a gazdálkodást, megalkotottuk a Metszőkör egyesületet, összedobtuk a pénzt a gyerekekkel, közös felszerelést vásároltunk, jóval kevesebb pénzből jóval többet tudtunk így nyújtani. Az évek során kialakult egy olyan rajzterem a Széchenyi krt-i általános iskolában, ahol minden tárgyi feltétele megvolt a nagykönyv szerinti rajztanításnak. ( Persze a tárgyi feltételek önmagukban még nem garantálják a sikert, ehhez pedagógiai, didaktikai tudás, szellemi, erkölcsi vagyoni is szükségeltetett volna, ami hol volt-hol meg - többnyire- nem. Ami lassan összegyűlt, azt én mindig minimális előfeltételnek éreztem. Háromszor rugaszkodtam neki hogy áttekintsem pedagógiai, didaktikai eszközkészletemet, elsőre egy rövid, általános bevezető készült, a Rajzoljaunk együtt kötet. Másodszorra egyetlen területet, a linómetsző órákat próbáltam meg nagyító alá venni a Metsszünk együtt linót c. kiadványban. Végül tíz évvel ezelőtt nekiláttam a teljes program átfogó, néhol mikrorealizmusig mélyülő bemutatásának, ennek eredménye lett az azóta is folyton bővülő Vizuálpedagógiai kapcsolókönyv című CD rom. )

Máskor a segítség nem volt ennyire tárgyszerű, mégis sok örömmel leltük benne. Hargitai Tibor egyszer megemlítette egy továbbképzésen, milyen remek szánkó és sítépet talált a mendei dombokon. Elkezdődött a téli Mendére járás, soha nem felejttem el azt a szombat délelőttöt, amikor a tervezett húszegynéhány fős kis csoport helyett százötven gyerekkel szálltam vonatra, egy szál pedagógusként. (Hétfőn behúzott nyakkal osontam fel a rajz terembe, de sehonnan nem jött telefon, úgy tűnik senkit nem háborított fel a felelőtlen vállalkozás.) Középkorú csoportunknak Matúz János tartott nagyon izgalmas foglalkozássorozatot, teljesen ingyen. Ha videózás, fényszobor készítés, falfestés volt a feladat, Sárkány Sándorra számíthattam, legutóbb pl egy nyomdagépet adott öt évi használatra.

Hosszan sorolhatnám még a neveket, a történeteket, izgalmas lenne visszatekinteni a rendszerváltás pillanataira, amit a megyei MDF vezérkarából, később a városi oktatási bizottságból közelről figyelhettem, de itt most nem történeti visszatekintés a feladatom, folytatom tehát a jelennel.

Új szereplők jelentek meg a színen, új kapcsolatok alakultak. Demeter István szervezkedik, video kazettákat ad. Többek közt neki köszönhetjük a Művészetek Völgyének feledhetetlen élményeit. Técsi Zoltán elvisz bennünket a Bükkbe, meg máshová. Olajos Csaba megmutatja a képeit, a ceruza technikáját még nem sikerült leutánoznunk. Pécsi István, Barna Péter, Gulyás István csoportokat visznek a nyári biciklitáborban. Hamar József a zöld kapcsolat, Pintér József meg a hozzávalókat, persze ez utóbbiakat, papírt, nyomdafestéket még Forgó Gyuszi is szállítja, húszegynéhány év óta, rendületlenül. A város utcáit járva ( többnyire persze futva) folyton ismerősök jönnek szembe, akik nélkül nem jelenhettek volna meg könyveink, nem mehetett volna messze a Metszőkör híre.

( Legutóbb a MÉH melletti papírboltban vásárolgattunk, ha már itt vagyunk, nézzünk be a telepre is. Hát egy raklapon gyönyörű csomagolópapírok mázsái.

- Ezt megvennénk!

- Ugyan, tanár Úr! Vigyék csak, aztán hozzanak érte ugyanannyi újságpapírt! )

Szolnokhoz engem ezek az emberek kötnek, mert amúgy épületek, na meg gombok ( mert azért ne feledkezzünk meg a húszegynéhány ehető gombafajról - szaktanácsadó Iváncsik Imre - amit a kezdetektől rendszeresen gyűjtögetek ) mindenütt vannak. Kollégák közt járva azt érzem, ezeket az embereket irigylik leginkább tőlünk. Van mögöttünk egy olyan kapcsolatháló, amely biztonságot nyújt, és már nem csak nekünk, mert fiatal tanárok kapcsolódnak be a munkába, a Metszőkör egyesület lassan visszahúzódik a jóval erősebb anyagi háttérrel rendelkező Önálló Vizuális Alapiskola támogató egyesületévé. Délutánonként, esténként rajztanárok jönnek össze, dolgozni, beszélgetni, alakul egy húszegynéhány fős csapat, velük a szakmai munka újabb lendületet vehet. Eddig ugyanis a Széchenyi iskolában kidolgozott program csak néhány ponton tudta megtermékenyíteni a hazai vizuálpedagógiai gyakorlatot. Teljes mélységében sehol nem épült ki a modell. Megyei szaktanácsadóként tovább hallom a kesergéseket, nincs pénz - paripa - tehát nincs fegyver sem, a gyerekeket megrontja a TV, a ...

nem folytatom, tapasztalataim szerint, ha a gyerekek közé egy anyagi, szellemi eszközökkel felszerelkezett felnőtt ember érkezik, elejét veheti a rontásnak.

Amit a városért tehetek, tehetünk, az a fentebb vázolt kapcsolatháló, emberi energiarendszer őrizgetése, és az iskolai rajztermek fokozatos gazdagítása, magasabb pályáivra állítása. Mindeközben persze az embernek mindenféle feladatai adódnak. Legtöbbször tanácstalan gyerekek, fiatalok mellé kell leülni egy székre, lépcsőre, fatönkre, és beszélni nekik arról, hogy most ugyan tényleg nehéz helyzetben vannak, de az élet ezen túl és ennek ellenére is szép, izgalmas kaland, érdemes átlépni a gondokon, feloldani, feldolgozni, vagy kikerülni őket, és persze mutatni is ezekből a szépségekből, amit lehet. Máskor más a feladat, segíteni valami városi ügyben, helytörténeti vetélkedők, bűnmegelőző táborok, meg mindenféle más ügyek. Ötven felé közeledve legfontosabb patrióta feladatomnak azt tartom, hogy a városban feltűnő fiatal rajztanárok eltaláljanak ehhez a közösségi háléhoz, ezekhez a feladatokhoz, ügyekhez, azokért, na meg persze maga-magukért.